

Ogrästrycket på Slätte gård har vänt med hjälp av Cameleon

740 hektar som brukas med inriktningen odling i mycket stor skala till extremt låga kostnader.

LENNART LARSSON | text & foto

EMIL OLSSON ÄR 27 ÅR och ägare till en av Sveriges största ekologiska växtodlingsgårdar. Det är Slätte gård utanför Törebo i nordöstra Skaraborg, och en av de sista dagarna i juli är här fältvandring. Vi är kring 40 lantbrukare och rådgivare som samlats för att få se maskinsystemet Cameleon (presenterades i förra Ekologiskt lantbruk) i bruk på fält som är rejält infekterade av roto-gräs.

Emil Olsson har hållit på med växtodling i drygt 10 år och han har i två steg kraftigt ökat arealen. Från början brukade han föräldragårdens 60 ha. År 2003 utökades med köp av en gård med 37 ha åker och med ett arrende på 150 ha.

Snabb omläggning

Så här långt var inriktningen konventionell växtodling, men de förändringar av stöden som genomfördes 2005 (gårdsstödets införande) gav kraftigt sänkta stöd. Rådningen blev att lägga om till ekologiskt för

att få del av ekostöden. Vid årsskiftet 2006 köpte han Slätte gård och la också om den till ekologisk odling i ett enda steg.

Att snabbt lägga om till ekologiskt visade sig bli svårare än tänkt. De första åren ”bidragsoptimerades” odlingen starkt med nästan enbart ettåriga avsalugrödor och under 2005, 2006 och 2007 uppförades ogräset rejält på stor del av arealen. Särskilt 200 ha på Slätte som legat i träda var kraftigt infekterade av ogräs. 100 ha var med i omställning 90 och hade legat för fädot i femton år. 100 ha hade legat i obrukad träda under 2 år.

Börjar få kontroll

– Folk tyckte jag var dum som inte sprutade bort ogräset. Det var tungt men till 2007 hade jag fått tag på en Cameleon-maskin, säger Emil Olsson.

Maskinen är en åttameters som Emil Olsson själv byggt på till tio meters bredd. Den är inte utrustad

med behållare och utmatning för utsäde och gödsel. Istället är en Tive gödseljet, som matar utsäde eller gödsel till billarna, kopplad mellan traktorn och Cameleonmaskinen,

Första året hackades ungefär hälften av arealen. 2008 och 2009 har hela arealen hackats, på de flesta skiften två gånger. Det har varit torra försomrar vilket har gjort det lätt att hacka mycket. På stora delar av arealen är nu ogräset under kontroll och på de delar med mest ogräs går det åt rätt håll.

Planerad växtföljd

I genomsnitt låg skörden av höstvetete 2008 på 2,5 ton/ha (sämst kalkyl), rågvete på 3,4 ton/ha, höstraps på 1,6 ton/ha, havre på 2,9 ton/ha, åkerböna/vårvetete 1,5 ton/ha, havre/ärt 2,9 ton/ha (bäst kalkyl).

Skördarna varierar kraftigt mellan olika fält. Arbetet är inriktat på att få upp snittskördarna framför att nå riktiga toppskördar. Förhoppningen är att komma upp till 3,5 ton/ha i

► fältvandring – ogräs

snitt på spannmålen i år. På tre års sikt hoppas Emil Olsson att skörden med hjälp av bättre växtföljder och mer vall, skall ligga på 80% av de konventionella skördenivåerna.

Hittills har växtföljden varit fri men en fastare och planerad växtföljd börjar etableras. Vall skall komma in i växtföljden genom samarbetet med mjölkgården, men på de delar av gården som har längst transport till mjölkgården kommer vallen att ersättas av klöverfrö som skall hackas. Så här kommer växtföljden att bli:

Höstsäd
Åkerbönor eller ärter
i blandningar med vårsäd
Höstsäd
Vårsäd med vallinsådd
Vall eller frövall
Vall eller frövall

Kvickrot klarar torkan

Försommaren 2009 har varit extremt torr med bara 50 mm regn under mars–juni. Grödorna har tagit mycket stryk, särskilt på de lättare jordarna. Ett fält med höstraps som såg relativt bra ut efter vintern har lidit svårt av torkan, slagit sidoskott och började blomma först nu i slutet av juli!

På fältvandringen tittar vi på några fält där det finns mycket ogräs främst kvickrot för att se vilket jobb Cameleon maskinen kan göra där det är riktigt besvärligt. Radhackningen har fungerat bra mellan raderna, men där det funnits ogräs i raderna har de haft goda för-

utsättningar att växa till eftersom den svaga grödan inte förmått konkurrera. Särskilt på delar med mycket kvickrot ser det ut som om det är helt igenväxt, men om man tittar ner mellan raderna ser man att hackan faktiskt har gjort rent.

Första fältet är ett fält med havre. Här odlades havre också förra året och fältet har hackats 2 gånger 2008 och 2 gånger 2009. Gödslingen är 1400 kg Ekogödsel Bas 9-4-0. (Samma giva 2008).

– Resultatet är ett ojämnt fält men mycket av det beror på den torra försommaren. Ogräsförekomsten är inte så allvarlig, särskilt inte om man tänker på att det var helt igenväxt för tre år sedan. Här var fin havre 2008 och det såg bra ut också i år till torkan kom, sade Emil Olsson.

Dålig förfrukt

På skiftet intill odlas höstvetete. Förfrukt är ”dåliga” åkerbönor som gav 1,5 ton per ha. Åkerbönorna gödslades inte. Höstvetete har gödslats med 1400 kg Ekogödsel Bas 9-4-0 tidigt i våras. På den del av fältet som har lättare jord är kvickrotten frodig i raderna. På delen med mer lerjord ser det betydligt bättre ut, men skörden kommer troligen att bli under medel.

Ett tredje snabbt stopp blir det innan en kraftig åkskur avbryter fältvandringen. Här är ett annat höstvetefält som kommer att avkasta betydligt bättre än det förra. Här tittar vi på en fläck där spridaren matat ut betydligt mer, kanske tre gånger

så mycket den vanliga givan av gödseln.

– Här ser vi potentialen om det bara kommit regn, sade Emil Olsson. Med den här stora gödselgivan har det vuxit bra trots att det varit torra.

Nöjd med Cameleon

Emil Olsson är mycket nöjd med sin Cameleon-maskin. Utan den skulle det bli svårt att överhuvudtaget fortsätta med ekoodlingen.

Lars Askling från Gothia Redskap som utvecklat Cameleon fyller i med en kalkyl som han lät maskinrådgivaren Christer Johansson göra till Elmia 2007.

– Han gjorde kalkyler för flera olika maskinsystem till en 150 ha växtodlingsgård. Det visade sig att vår maskin gav en kostnad som var 500 kr/ha lägre än det närmast billigaste alternativet med vanliga maskiner, sade Lars Askling.

Innan Emil Olsson gick över till ekologiskt lantbruk trodde han att han knappt skulle få någon skörd alls, kanske 500 kg/ha. Nu har han sett att det går att få hyfsade skördar även under besvärliga förhållanden och att det under goda kan ge riktigt bra. Han vill inte byta tillbaka till den konventionella odlingen.

– Jag tycker det är roligt nu, särskilt som det börjar vända nu och jag får bättre och bättre skördar. Jag skulle inte vilja börja spruta igen, men samtidigt är jag naturligtvis beroende av att det finns ekonomi i odlingen, avslutade Emil Olsson. ●

Slätte Gård

Ägare: Emil Olsson, 27 år.

Areal: Egen areal är 682 ha varav 210 är skog. Med arrenden i ett samarbete med en ekologisk mjölkgård (Otterslätterns lantbruk) brukas 750 ha åker.

Antal sysselsatta: Emil Olsson själv plus 2 anställda

Ekoväx AB

Vid sidan av lantbruket driver Emil Olsson företaget Ekoväx AB som tillverkar de KRAV-godkända gödselmedlen Ekogödsel Bas och Ekogödsel Plus. Råvaran är till största delen köttbenmjöl som importerats från Norge. Ekogödsel Bas är i mjölförm medan Ekogödsel Plus är pelleterat. Pelletering sker i en anläggning på gården. Priset jämfört med konstgödsel ligger något lägre för mjölet och något högre för det pelleterade om man räknar på tillgängligt kväve.